

पुष्प - १२ : एकाग्रता

जैसे शारदियेचे चंद्रकळे

१. अभ्यास करण्यासाठी मन कसे हवे ते ज्ञानदेव सुरुवातीसच सांगतात.
२. अभ्यास स्थिर व शांत मनाने करणे अगत्याचे.
३. ज्ञान हस्तगत करण्यासाठी मन प्रथम शुद्ध, संवेदनशील व तलम हवे.
४. असे शुद्ध झालेले मनच अभ्यासासाठी स्थिर बनते अथवा बनू शकते : अर्जुनाची गोष्ट : पक्ष्याचा डोळाच केवळ दिसतो, बाकीचे काहीही दिसत नाही.

संतबोल

- जैसे शारदीयेचें चंद्रकळें। मार्जीं अमृतकण कोवळें। ते वेंचिती मनें मवाळें। चकोर तलगें।। (ज्ञा. १.५६)
- तियापरी श्रोता। अनुभवावी हे कथा। अतिहळुवारपण चित्ता। आणुनियां।। (ज्ञा. १.५७)
- ऐसेनि गंभीरपणें। थिरावलेनि अंतःकरणें। आथिला तोचि जाणे। मानूं इये।। (ज्ञा. १.६१)
- अभ्यासाहूनि गहन। पार्था मग ज्ञान। ज्ञानोपासोनि ध्यान। विशेषिजे।। (ज्ञा. १.१४१)
- जैसे भ्रमर परागु नेती। परी कमळदळें नेणती। तैसी परी आहे सेविती। ग्रंथीं इये।। (ज्ञा. १३.५९)

मंजिरी - १२

१. प्रत्यक्ष अभ्यासाइतकीच अभ्यासाची पूर्वतयारीही तितकीच महत्वाची.
२. पहिली पायरी म्हणजे मन स्थिर करणे व ते स्थिर असणे.
३. कोणत्याही ग्रंथारंभी नमन करायचे असते ते त्यासाठीच.
४. नवीन ज्ञान व माहिती ग्रहण करण्यासाठी मन प्रसन्न व मुक्त हवे.
५. अभ्यास केल्याने काय होईल, मला परीक्षेत चांगली श्रेणी मिळेल का, गुण उत्तम मिळतील का, गेल्या वेळी अभ्यास करूनही काही चांगले गुण मिळाले नाहीत... अशा प्रकारचे विचार मनामध्ये उमटू न देण्यासाठीच मन मुक्त व स्वच्छ हवे.

संतबोल

- मन गुरू आणि शिष्य। करी आपुलें चि दास्य। प्रसन्न आपआपणास। गति अथवा अधोगति।। (श्रीतुकोबाराय)
- तरि अवधान एकलें देइजे। मग सर्वसुखांसि पात्र होइजे। हें प्रतिज्ञोत्तर माझें। उघड आइकां।। (ज्ञा. ९.१)
- ऐसैं हळुवारपण जरी येईल। तरीच हें उपेगा जाईल। एरव्हीं आघवी गोठी होईल। मुकियाबहिरयाची।। (ज्ञा. ६.२६)